

zběsilost vsrdci

dpb DIVADLO
PETRA
BEZRUČE

zběsilost v srdci / autor **barry gifford** / překlad **martin hádek** / režie **jan mikulášek** / dramaturgie **daniela jirmanová, jan mikulášek** / dramaturgie **ilona smejkalová** / výprava **marek cpin** / videoart **radomír otýpka, Jiří philipp** / hudba **jan mikulášek** / kytarové improvizace **pavel johancík** / osoby a obsazení - lula **petra bučková**, sailor **pavel gajdoš**, marietta **kateřina krejčí**, santos **norbert lichý**, beany * blondýna * perdita **markéta haroková**, johnnie * sparky * prodavač **pavel liška**, reggie * bobby **přemysl bureš**, zrzoun * šerif **pavel johancík** /
světová premiéra 20. října 2006

Ten, jenž vdechl Sailorovi a Lule život...

S otcem „on the road“

Barry Gifford se narodil v Chicagu 18. října 1946. Otec byl obchodní cestující, a tak bral syna na cesty často s sebou. Díky tomu Barry poznal spoustu věcí (hotely, lidi, různé dialekty), a tyto své zkušenosti využil později při psaní. Šlo vlastně o jakousi netradiční formu výuky či „domácí školy“, neboť malý Barry klasickou výukou pohrdal. Škola ho nebavila, snad i proto, že ji neustále měnil, byl hodně tvrdohlavý a s gustem odporoval učitelům.

V jedenácti letech začal psát. Trochu brzy, ale jak sám říká, už tehdy velmi přesně věděl, co chce v životě dělat. Nejdříve se intenzivně věnoval baseballu. Na universitu v Missouri, kam nastoupil v roce 1964, získal stipendium právě díky svým výborným sportovním výsledkům. Posléze získal stipendium na proslulou Cambridge University. Začal se věnovat hudbě, psal písňové texty, a krátce po třicítce došel k poznání, že smyslem jeho života budou právě jen literatura a psaní.

Beatnické začátky

Svou literární kariéru zahájil básnickou sbírkou *Coyote Tantras* (1973), brzy se ale začal věnovat i jiným, rozmanitým literárním žánrům. Gifforda totiž silně ovlivnila a fascinovala tvorba tzv. beatnické generace, dokonce se významnou měrou podílel na oživení zájmu o tvorbu málem zapomenutých beatníků. Jako hold této generaci napsal společně s Lawrenceem Leem biografické dílo *Jackova kniha: Životopis ústy Jacka Kerouaca* (Jack's Book: An Oral Biography of Jack Kerouac, 1978). Vzájemná spolupráce Gifforda a Leeho pokračovala i v případě knihy *Saroyan: Životopis* (Saroyan: A Biography, 1984).

BG: Ginsberg a Kerouac měli na mou generaci velký vliv. Kerouac inspiroval řadu lidí, aby opustili svá místa a vydali se na cestu hledat zkušenost života. Já si ale myslím, že spoustu inspirace lze najít i jinde. Nejen u beatníků. Sailor a Lula se také vydávají na cestu. Může to být vliv Kerouacova románu Na cestě? Ale co třeba Cervantes? Co Don Quijote? To byl první román na cestě. A co Tom Jones Henryho Fieldinga? Nebo Joseph Andrews?

Sailor a Lula

Po prvním románu *Krajina s poutníkem: Kniha snů Francese Reevese* (Landscape with Traveler: The Pillow Book of Frances Reeves, 1980) následoval v témže roce další titul *Port Tropicque* (1980). V roce 1984 pak vyšel slavný román

Zběsilost v srdci: Příběh Sailora a Luly (Wild at Heart: The Story of Sailor and Lula, 1984), jež režisér David Lynch zfilmoval pod názvem *Zběsilost v srdci* (Wild at Heart, 1990). Na toto čtenářsky i divácky velmi oblíbené dílo pak Gifford navázal další částí série nazvanou *Sailor na dovolené* (Sailor's Holiday, 1991).

Barry a David společně

Zběsilost v srdci Davida Lynche byla oceněna Zlatou palmou na MFF v Cannes v roce 1990 a Gifford se ke spolupráci s režisérem Davidem Lynchem po čase opět vrátil. Podle své vlastní předlohy, série *Trilogie hotelového pokoje* (Hotel Room Trilogy, publikováno až v roce 1995), napsal scénář k – u nás téměř neznámému – seriálu *Hotelový pokoj* (Hotel Room), který David Lynch v roce 1993 natočil pro HBO. Sám Gifford je dokonce přesvědčen, že se jedná opravdu o výborné dílo a trochu absurdně také o Lynchův (neprávem) opomíjený, ne-li nejopomíjenější, titul. Seriál *Hotelový pokoj* sleduje osudy několika postav v rozmezí let 1936 až 1993. Společným dějištěm je pokoj hotelu v New Yorku. Zatímco pokoj se v průběhu století mění, zaměstnanci zůstávají. V roce 1997 pak píše Gifford společně s Lynchem další věc – scénář k psychedelickému filmu *Ztracená dálnice* (Lost Highway).

Symbol Ameriky

Barry Gifford patří bezesporu k nejvýraznějším postavám americké literatury. Jeho romány byly přeloženy už do dvaceti osmi jazyků, obdržel i řadu prestižních cen (například *Cenu PEN klubu*, *Cenu Asociace amerických knihoven* či *Cenu Společnosti amerických spisovatelů*). Dal by se přirovnat k takovým osobnostem, jako jsou Patricia Highsmith, Richard Brautigan, Raymond Carver či Jim Dodge. Jiný americký autor, Richard Price, o něm říká:

„Barry Gifford byl, je a vždy bude symbolem Ameriky. Jeho tvorba totiž evokuje mnoho pocitů: počínaje vlivy beatníků přes film noir, sociální realismus až po filmovou postmodernu, vše rozvířené přítomností příznaků a vyvolávající budoucnost.“

Gifford také spoluzakládal vlivné nakladatelství Black Lizard Books, které se zaměřuje na literaturu žánru *noir*. Do roku 1989 tu dokonce pracoval i jako redaktor.

Zběsilá Perdita

Je trochu ironií, že se Gifford coby literární autor proslavil především díky filmové Zběsilosti v srdci, a ne zásluhou jejího literárního předobrazu. Do série románů o životě a láskách Sailora Ripleye a Luly Fortune navíc patří i další Giffordův

opus *Perdita Durangová* (*Perdita Durango*, 1992, 1996 jako samostatná kniha). I tento román byl nakonec zfilmován, a říká se, že titulní postava je jedním z nejzvěšilejších literárních stvoření, která se kdy na filmovém plátně objevila. Šílené Perditě, kterou v Lynchově *Zběsilosti* tak přesvědčivě hrála Isabella Rosselliniová, velmi okázale vdechla život další skvělá herečka, Rosie Perezová, ve stejnojmenném filmu španělsko-americko-mexické produkce (*Perdita Durango*, 1997, režie Álex de la Iglesia).

Film i román *Perdita Durangová* jsou – i díky latinskoamerickému původu titulní hrdinky – velmi populární ve střední Americe. Na Kubě a v Mexiku je dokonce Giffordových Státech. Velkou oblibu si nekonvenčně, že Francouzi sami chápou jeho kritický americkým stereotypům.

Barry Gifford byl také spoluscenáristou společně napsal scénář k filmu *Město*

mnohem známějším autorem než v samotných Státech. Možná propostoj vůči všemu americkému a vůči všem

tu režiséra a herce Matta Dillona, se *kte-duchů* (*The City of Ghosts*, 2003).

Americké zrůdy

Mezi Giffordovy tituly čtenáři i kritiky nejoblíbenější patří *Otcův přelud* (*The Phantom Father*, 1997), který noviny New York Times ocenily titulem Kniha roku, dále *Wyoming* (2000, byla také uvedena jeho divadelní verze v Magic Theater v San Franciscu, Giffordovi se prý velmi líbila) a *Americké pády* (*American Falls*, 2002, sbírka povídek). Ve své další tvorbě – zejména v románech *Noční lidé* (*Night People*, 1992), *Povstat a jít* (*Arise and Walk*, 1994) nebo *Sinaloův příběh* (*The Sinaloa Story*, 1998) – Gifford vytvořil sérii příběhů, které se (podle jeho vlastních slov) zabývají tématem „určitých monster (zrůd)“ v normální americké společnosti. Zaměřuje se zejména na rasismus, fanaticky nebezpečnou víru a projevy násilí. Gifford se tyto zrůdnosti snaží uchopit, pochopit je i popsat svým obrazným způsobem, vždy ale s určitým aspektem neskutečnosti a fantazie. Nejdůležitější je pro něj zajímavý příběh, na kterém staví.

Celá řada Giffordových knih – jako např. zmiňovaný román *Wyoming* a sbírka povídek *Zdají se slepým sny?* (*Do The Blind Dream?*, 2004) – má pak ve své ostré kráse blízko k jeho básnickým kořenům. Giffordův svět je totiž velmi démonický, až surreálný, zaplněný například dotyky zesnulých, kteří se setkávají s černě oděnými (a taktéž velmi démonickými) motorkáři.

Svět je doopravdy v jádru zvěšilej a na povrchu fakt divnej...!
Opravdu si vážím toho, že o mé knize smýšlíte natolik dobře, že jste se rozhodli ji drammatizovat.
Moc bych totiž chtěl vědět, jak zní česky Lulina věta „The world is really wild at heart and weird on top.“
A těším se, že ji uvidím v Česku napsanou na tričkách.
Barry Gifford

Barryho koníčky

Barry Gifford je vlastně „multižánrový“ autor – kromě prózy píše i memoáry a publikuje v tisku (jeho články a povídky vycházejí v různých novinách i časopisech: *Esquire*, *Rolling Stone*, *New York Times*, *El País*, *El Universal*, *La Repubblica Projections*, *La Nouvelle Revue Française*, ...). Dříve psal i filmové recenze, poezii, non-fiction, divadelní hry, filmové scénáře. V poslední době ovšem upřednostňuje čím dál více kratší „formáty“, zejména povídky, novely.

Psaní zatím neučí ani učit nechce, neuznává totiž tzv. hodiny tvůrčího psaní, neboť si myslí, že psaní se nelze naučit a že člověk má literární talent dán jaksi od Boha.

Také sám kreslí. I při psaní ho vždy inspiruje vizuálně, představuje si určité obrazy, případně, když mu obraz ulpí v hlavě, snaží se jej převést do slov.

Žije v San Franciscu, umělecké kruhy nevyhledává. Přátelí se totiž s obyčejnými lidmi (ale ze všech sil se brání tomu, aby to působilo násilně, jako nějaká póza) a jeho nejlepšími známými jsou prý instalatéri. Vlastně „kdokoli kromě spisovatelů“. A vůbec – nerad se řadí do jakýchkoliv vrstev spisovatelů-intelektuálů, „jediní umělci“, které vedle sebe snese, jsou malíři.

Gifford v Ostravě

Z faktu, že ostravské Divadlo Petra Bezruče sáhlo po jeho knize a rozhodlo se ji převést na jeviště, byl Barry Gifford upřímně nadšený. Z korespondence, již v průběhu příprav inscenace vedl se spoluautorkou dramaturgie Danielou Jirmanovou, je to více než patrné. Nebýt toho, že pouhé dva dny před světovou premiérou divadelní adaptace *Zběsilosti* v srdci slaví šedesáté narozeniny, možná by do Ostravy dokonce i přijel, pardon, přiletěl. Kdo ví? Každopádně gratulujeme. Zběsile, jak jinak!

Nejznámější knihy – série *Sailora a Luly*: **Zběsilost v srdci: Příběh Sailora a Luly** (Wild at Heart: The Story of Sailor and Lula) / **Perdita Durangová** (Perdita Durango) / **Sailor na dovolené** (Sailor's Holiday) / **Afričtí sultáni** (Sultans of Africa) / **Consuelův polibek** (Consuelo's Kiss) / **Smolný den leopardího muže** (Bad Day for the Leopard Man) (případně *Pardál má pech*)
Další tvorba: **Jackova kniha: Životopis ústy Jacka Kerouaca** (Jack's Book: An Oral Biography of Jack Kerouac) / **Saroyan: Životopis** (Saroyan: A Biography) / **Americké pády** (American Falls) / **Zdají se slepým sny?** (Do the Blind Dream?) / **Wyoming** (Wyoming) / **Hvězdy nad Veracruzem** (The Stars Above Veracruz, 2006) / **Znovu v Americe** (Back in America, 2004) / **Město na hranici** (Bordertown, 1998) / **Duchové, které koně neunesou** (Ghosts No Horse Can Carry, 1988) / **Krajina s poutníkem** (Landscape with Traveler) / **Mé poslední Martini** (My Last Martini, 2000) / **Noční lidé** (Night People)

„Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!“

Mám v sobě spoustu nahromaděné zběsilosti, která se, čas od času, musí vybit – což mi (někdy) umožňuje divadlo. Jestli se mi jednou podaří uklidnit, přestanu divadlo dělat. Konečně.

Zatím bez šance... **Petra Bučková**

„Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!“
Veletoč vášní s ním i s ní – smím-li snít, však nesmím klít ni blít,
když splín mi v klín vklíní klid.

Markéta Haroková

„Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!“

říká Barry. „Svět je krutěj a nemilosrdnej...“, říká můj dobřej kamarád. „Člověk sám neutkal předivo světa, je v něm pouhým vláknem. Ať s tímto předivem naloží jakkoli, naloží tak sám se sebou...“, říká náčelník amerických indiánů Seattle. Svět je. Takový, jaký si zasloužím... Myslím já. **Pavel Gajdoš**

Sailor Ripley, značně svobodomyslný, divoký mladý muž, miluje svou výstřední lásku Lulu. Miluje ji tak vášnivě a bezmezně oddaně, jak to jen jeho divoké srdce dokáže. Bohužel, sám nemá daleko ke zločinu. Jeho dobrá předsevzetí berou za své, jakmile se nechá navězt do nezvládnutelné situace a ujedou mu nervy nebo když potká divné kumpány a řeč je o loupeži... Lula Námořníka také bezmezně miluje a obdivuje – především pro jeho nezkrotnost – a je rozhodnuta s ním jít až na konec světa. Jeho slabou vůli a návraty za mříže nazývá smolařstvím a nezakrývá, že by se už ráda po jeho boku někde v klidu usadila. To její matka Marietta má o budoucnosti dcery (jak už tak matky mívají) docela jinou představu. Sailora nenávidí, a kdyby to šlo, nechala by toho divného týpka, který její holčičce nesahá ani po kotníky, definitivně vymazat z téhle planety. Jenže ti dva jí vezmou vítr z plachet. Sailor opouští brány věznice a krátce nato s Lulou prchnou z města. Jejich cestu lemují euforie ze svobody, vášně i pocit štvaných, překvapení i krev. Život „on the road“ však není úplně jednoduchý. Zvláště, když jste plni vášně, pro ránu nejdete daleko a zlo na vás číhá v každém hotelovém pokoji. Sailor miluje Lulu. Lula miluje Sailora. A ani jeden z nich neví, zda tahle cesta bude mít vůbec nějaký konec...

Lula: Myslels' na mě hodně?

Sailor: Představoval jsem si tvoje dlouhý vlasy rozprostřený na polštáři a veliký šedý voči.

Plaval jsem v nich jako ve velkejch chladnejch šedejch jezerech s fialovejma vostrůvkama uprostřed.

Lula: Já mám ráda tvý voči, když se rozdivočíš, miláčku. Rozzářeš se celý do modra, roztočej se jako větrníky a padaj z nich malý bílý padáčky. Teda Sailore, jak to, že tak přesně víš, co se ve mně děje? Ty jseš tak vohromně pozornej! A přísahám, že máš toho nejlepšího ptáka. Jako by ke mně promlouval, když je tam uvnitř. Jako kdyby měl takovej svůj vlastní malej hlásek. Vždycky mě to hrozně rozpálí. (zasní se)

Sailor: Na co myslíš?

Lula: Jenom si říkám, že by se lidi měli víc milovat přes den. Na světě by pak šlo všechno mnohem líp.

Sailor: A co jako?

Lula: Nevím. Jenom se mi zdá, že lidi z toho dělaj takovou kovbojku jenom proto, že šoustaj v noci. Řekla bych, že čekaj bůhvíjakou exotiku, a pak jsou z toho akorát divný. Jednodušší je prostě dělat to ve dne. To si myslím já.

Sailor: Nikdy jsem nepotkal nikoho, kdo by se ti jen vzdáleně podobal, zlato.

Lula: Sailore?

Sailor: Jo?

Lula: Vzpomínáš si, jak jsme jednou v noci seděli za sochou konfедераčního vojáka? Opírali jsme se o ni, tys vzal moji ruku, položil sis ji na srdce a řeks: „Cejtíš, jak mi bije, Lulo? Tak si na to zvykni, protože vodted'ka patří jenom tobě.“ Pamatuješ se na to?

Sailor: Jasně.

Lula: Doufala jsem, že si to budeš pamatovat. Mám to všechno před vočima, jako by to bylo dneska.

Někdy si říkám, miláčku, že to byla ta nejlepší noc v mým životě. Doopravdy.

Sailor: Nic zvláštního jsme nedělali, pokud se dobře pamatuju. Jenom jsme si povídali.

Lula: To je právě to nejlepší. Dokud máš s kým, Sailore. Nebylo by úžasný, kdybysme se milovali až do konce života?

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej....
a jen zřídka se tváří jinak, a tu a tam, když je potřeba, přes nasazené brýle a nadvíšenou grimasu
snažíme se této pravdě nepodléhat. Co ale s milosrdnou lží, když nás takový svět baví?
Co s falešnou iluzí, když My všichni jsme vlastně zběsilí a prapodivní. **Pierrrel Bureš**

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej....
ale když Sailor miluje Lulu, a Lula miluje Sailora (děsně moc!), a Santos miluje Mariettu,
a Marietta miluje Santose (a někdy Marietta miluje dokonce i Johnnieho), a Johnnie
taky miluje Mariettu, a Perdita miluje Bobbyho (i když tak nějak divně po svém),
a Bobby možná fakt miluje i Perditu... (a já miluju Tebe a Ty miluješ mě...),
tak to s tím světem vážně nemůže bejt zas tak špatný! **Ilona Smejkalová**

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!
Každá má cesta do divadla a zpět domu je naprosto zběsilá, protože mi vůbec nenavazují
tramvaje na autobus. Není to prapodivné? To já prostě nechápu!!! **Kateřina Krejčí**

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!
Dovedu si představit, že mi tuhle povrchní pravdu sdělí můj potomek. Třeba v pubertě.
Nejen kvůli tomu nemám děti, říkal jsem přece podobně závažnosti, a patří to k věku.
Jádro je tekuté a zřejmě žhoucí. V tomto smyslu zběsilé je, a není radno brát jej do dlaně. A na povrchu
je toho tolik... Na povrchu jsem i já. Na povrchu jste i vy. A život, hlavně vztahy, začnou být naplněné,
až když z povrchu přejdou do jádra. Třeba něčího srdce. Všechno povrchní zvládá i malinká tsunami.
Skutečná láska je nezničitelná. Vychází ze zběsilého žhoucího jádra těla. Či srdce.
Tak to vidím já. Doufám, že tím nezdržuju. **Norbert Lichý**

Ten, jenž přivedl Sailora a Lulu na filmové plátno...

Provokatér David Lynch

Malíř a režisér David Lynch, spolupracovník i přítel Barryho Gifforda, patří mezi nejprovokativnější postavy amerického filmu. Možná právě proto je v Evropě populárnější než v samotných Spojených státech.

Narodil se 20. ledna 1946 v Montaně. Původně studoval výtvarné umění v Bostonu a v Philadelphii na Pennsylvania Academy of Fine Arts, kde v roce 1967 poprvé použil krátkou filmovou sekvenci v kompozici *Six Figures Getting Sick* (Šesti osobám se navaluje). Druhý film realizovaný na akademii, *The Alphabet* (Abeceda, 1968), mu pomohl získat stipendium Amerického filmového institutu, a tam v roce 1970 realizoval úspěšný krátký film *The Grandmother* (Babička) a získal také prostředky k uskutečnění svého celovečerního debutu *Eraserhead* (Mazací hlava, 1977). Bizarní černobílý film, jehož realizace trvala takřka 4 roky (s přípravnými pracemi dokonce šest let), získal zapřísáhlé odpůrce i příznivce a upoutal režiséra a producenta Mela Brookse natolik, že se rozhodl Lynchovi svěřit realizaci svého nového projektu *Sloní muž* (The Elephant Man, 1980). Kasovní úspěch filmové adaptace skutečného příběhu muže se znetvořenou hlavou, který žil v Anglii na konci devatenáctého století, byl následován naprostým propadem dalšího filmu, megalomanské sci-fi *Duna* (Dune).

Sametově zběsilý David Lynch

Neúspěch vrátil Lynche, podle jeho vlastních slov, zpět k filmům, které chtěl vlastně doopravdy dělat. Rozruch vzbuzený projektem *Modrý samet* (Blue Velvet, 1986) si v ničem nezadal s reakcemi na jeho filmový debut. Následující titul *Zběsilost v srdci* (Wild at Heart, 1990) získal Zlatou palmu v Cannes a stal se tak dosud nejúspěšnějším režisérovým titulem. Lynchův zatím největší projekt, seriál *Městečko Twin Peaks* (Twin Peaks, 1989–1991), šokoval televizní diváky na celém světě. V kinech pak bylo uvedeno filmové pokračování televizního seriálu *Twin Peaks* (Twin Peaks: Fire Walk With Me, 1992).

Od roku 1992 následuje útlum, ve kterém Lynch režíruje např. v souvislosti s Barrym Giffordem zmíněnou televizní trilogii „Hotel Room“. Zkouší více malovat a vydává společně se svým dvorním skladatelem Angelem Badalamentim „The Voice of Love“, další hudební album (po prvním, „Floating Into the Night“, z roku 1989), na němž zpívá Julee Cruise, jejíž hlas zazněl jak v *Modrém sametu*, tak i *Twin Peaks*. Ujímá se produkce upírského filmu *Nadja* a snímku *Crumb*.

Oceňovaný David Lynch

Konečně přichází rok 1997 a s ním i *Lost Highway*. Stejně jako v případě „Wild at Heart“, i tady spolupracuje s Barrym Giffordem. Snímek je považován za synonymum ke stylu *filmu noir*, dnes jej někteří považují za klasiku. V roce 1999 začíná natáčet další celovečerní film, *Příběh Alvina Straighta* (*The Straight Story*) – vyprávění, které je založeno na skutečné události, se rovněž řadí k jeho nejlepším filmům. V roce 2001 je premiérován celovečerní film *Mulholland Drive* (*Mulholland Dr.*). Tento název měl původně patřit novému seriálu pro společnost ABC, ale po neshodách Lynch materiál přepracoval a dotočil s francouzskou koprodukcí jako celovečerní film. V roce 2002 ještě vznikl krátký snímek *Darkened Room*.

Malující a skládající David Lynch

Kromě filmové režie David Lynch příležitostně skládá hudbu a píše texty k písním, z nichž mnohé zazněly v jeho filmech, a designuje některé prvky svých filmových interiérů. Jeho obrazy, blízké tvorbě Francise Bacona, vystavovala řada galerií po celém světě. Lynchovo hudební nadání se kromě dvou uváděných alb pro Julee Cruise realizovalo i v slavném newyorském představení-performanci „Industrial Symphony No. 1“ z roku 1990. A v neposlední řadě, D.L. se příležitostně objevoval i jako herec ve vedlejších rolích svých filmů.

Nezávislý David Lynch

David Lynch patří k nezávislým filmařům, a tak točí opravdu většinou jen to, co chce natočit. A Lynch nás může zaujmout nejenom svými nápaditými filmy, ale také jejich zpracováním, které si pohrává s divákem, vtahuje ho do děje a nutí ho přemýšlet, a nejen nutně o tom, na co se zrovna dívá... Nejen o filmu, ale i o okolním světě. Často můžeme v jeho filmech najít souboj dobra se zlem, psychologické studie jak osob, tak i samotné doby. V jeho snímcích jsou hojně užívány prvky snu, symboly, nepřehlédnutelná je i atmosféra, kterou dokáže tento režisér vytvořit, např. pomocí interiérů a zvukových efektů, jež hrají jistě nepominutelnou roli. Tak či tak, když se chceme dostat do jiného světa, můžeme si být jisti, že s jeho filmy se nám to vždy podaří.

Ještě jednou zběsilý David Lynch

Filmová Zběsilost v srdci je variací na Lynchovy oblíbené filmy série „B“, tedy filmy druhé kategorie, natočené s levným rozpočtem a neznámými herci. Sám Lynch se k nim hlásí i jako ke zdrojům své režisérské metody: **„Všechno je v nich nadsaze-**

né. Nic není moc realistické, a přitom je to reálný svět, i když vzdálený našemu světu.“ Režisér nereálnost filmu ještě podtrhl tím, že – na rozdíl od knihy – nechal na závěr vstoupit dobrou vílu ze země Oz, aby poradila postavám, co mají dělat.

Jazyk Giffordovy předlohy přetlumočil David Lynch po svém. Zdůraznil bizarní prvky zvláštního, neukotveného vztahu hlavní dvojice i ordinární charakter ostatních postav a dodal jim syrovost téměř komiksových figur. V jeho pojetí se prchající pár mění ve štvance, kteří si (i obrazově) svěřují drsné zážitky z minulosti, umějí si užít života, ale rozcházejí se v pocitu odpovědnosti.

Výbornými herci obklopený David Lynch

Ústřední dvojici hrají Laura Dernová a Nicolas Cage. Lynch ovšem dokázal vytěžit maximum i z dalších, zdánlivě malých postav. Soukromé očko a příležitostný Mariettin milenec Johnnie je v podání Harryho Deana Stantonova vskutku bezbranně okouzlující (i roztomile štěkájící), Willem Dafoe v roli Bobbyho Peru se zkaženými zuby vypadá, jako by se se zlověstně tupým výrazem už narodil, a Lynchova oblíbenkyně Isabella Rosselliniová jakožto vyžilá zmalovaná Perdita má také obstojnou ránu.

Většina Lynchovy road movie se a New Orleansu. Kameraman dokáže až totálně reklamní obrazovou kulisu rozpálené silnice. Režisérova záliba má svůj odraz i v kostýmech herců. ky s širokým výstřihem neodolatelná jako my, blondýnu), nedbalá elegantní Sailor rovněž velmi přitažlivou sexy figuru. Cageovo sako z hadí kůže vzal koneckonců režisér přímo z jeho osobního šatníku. Po natáčení prý Cage sako věnoval Lauře jako památku na společný filmový „výlet“.

natáčela v Kalifornii, některé scény v El Pasu zal z atraktivních exteriérů udělat skvělou, místy – od kýchovitých západů slunce až po texaské v nevšední vizuální stránce je pověstná, ostatně Laura Dernová je s vyzývavými sukénkami a tričce džínů, sak a černých brýlí dělá z Cageova

Sadistický David Lynch

O to, že na natáčení Laura Dernová opravdu hned tak nezapomene, se ovšem přičinil i sám Lynch. Kvůli jednomu záběru ji prý donutil kouřit čtyři cigarety najednou, a když herečka ve zničujícím dýmovém oparu omdlela a za chvíli se probírala, pravil režisér starostlivě: „To byla lahůdka! Cítíte se dobře, broučku?“

David Lynch o Barrym Giffordovi

Scénáře k „Mazací hlavě“, „Modrému sametu“ a „Zběsilosti v srdci“ byly vaše vlastní. Jaké to bylo, psát s někým jiným?

S Chrisem de Vorem a Ericem Bergrenem jsem psal „Sloního muže“, s Markem Frostem „Twin Peaks“, s Bobem Engelsem „Ohni, se mnou pojď“ a teď s Barrym tohle a je to dobré, protože se můžete navzájem kontrolovat. Pokud to neomezuje svobodné uvažování, je to velice dobré, protože to jde rychleji a lépe se ve dvou lidech drží směr – když je to ta správná chemie. Kdybych dělal na „Lost Highway“ s Markem Frostem, bylo by to jiné. Barry přináší něco, co je jenom Barry. A ta kombinace něco vytváří. Je v tom prostě povaha nás dvou.

Z toho mála, co o Barrym Giffordovi vím, se zdá, že máte přinejmenším jedno společné: oba neradi příliš mluvíte o „významu“ svého díla a oba se vyhýbáte tomu, abyste nabízeli osobní výklad. Je to tak?

Jo. U „Lost Highway“ jsme nikdy nemluvili o významu nebo o něčem takovém. Zdálo se, že se shodujeme v tom, kam směřujeme, takže toho hodně zůstalo nevyřčeno. Hovořili jsme spolu, ale to může být nebezpečné. Když se všechno příliš přesně stanoví, sen se zastaví. Občas se stane něco, co vám otevře dveře a umožní vám vylétnout ven a pocítit něco většího.

Co vás na Giffordově díle upoutalo jako první?

První knížka, kterou jsem od něho četl, byla „Zběsilost v srdci“, a když jsem ji četl, myslel jsem si, že ji můj přítel Monty Montgomery chce zrežirovat. Chtěl po mně, abych mu dělal výkonného producenta, nebo abych mu vypomohl. A já jsem žertem Montymu řekl: „Co když se mi to líbí a chci to režirovat sám?“ A on řekl: „No, tak to budeš režirovat.“ Já na to: „Tak jo, bezva.“ Tak jsem si to přečetl, a sakra, já se do toho opravdu zamiloval. Zamiloval jsem se do Námořníka a do Luly.

Bylo to tedy typem lidí, o kterých psal, situacemi, nebo stylem psaní?

Líbí se mi jakási citlivost, kterou Barry ve vztahu k různým věcem má. Chápe ten svět, jaký já mám rád – a jaký má rád i on. A mám doopravdy rád postavy, o kterých píše. Líbí se mi, co říkají a že v sobě mají takovou pohodu. A taky je tam upřímnost. Barry navíc píše dost střídavě, takže mi nechává spoustu prostoru, kde se můžu odvázat – jeho dílo toho nabízí moc. Hodně z věcí, které jsem měl ve „Zběsilosti v srdci“, neměl Barry určitě na mysli, ale v zájmu toho filmu – a kvůli vlastnímu nadšení a zalíbení v obrazech, které mě napadly – jsem určité věci uskutečnil a Barry to opravdu podpořil. Vůbec mu to nedělalo potíže. (převzato z knihy *Lost Highway* – scénář)

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!

The life is really wild at heart and weird on top... K tomu není třeba cokoli dodávat. Howgh.

Daniela Jirmanová

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!

Noční múra, pokřivená romance, Romeo a Julie odehrávající se v ušpiněných amerických motelech, směs kýče a zběsilé opravdovosti. Těším se na divkou jízdu! **Jan Mikulášek**

****Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!***

„V zajetí předsudků dali i Láscé okovy.“ Copyright 2. 6. 2004 23.23 SELČ Pavel.

Sailor: „Není to jednoduchý, když se člověk najednou octne na mrtvém bodě. Špatnejch nápadů je všude víc než dost, stačí jen natáhnout ruku.“ Lula: „Nebylo by úžasný, kdybychom se milovali až do konce života? Dokud máš s kým.“ * Svět není zběsilej, je krásnej. To jen člověk má Zběsilý myšlenky a ty ho taky ničeš i s těma krásama světa, kurva! Asi tak. **Pavel Liška**

Svět je doopravdy v jádru zběsilej a na povrchu fakt divnej...!

ale jaké si ho uděláš, takové ho máš. A báseň navrch: Přijdou / A oněmí / Uvidí / Území / Kde maso / Od kostí / S kolibří lenkostí / Šelmy trhají. **Pavel Johancík**

Jan Mikulášek o Barrym Giffordovi, Davidu Lynchovi, a tak vůbec...

Čím tě zaujala kniha Barryho Gifforda?

Gifford zvolil záměrně povrchní, svěží styl vyprávění, nejčastěji formou dialogů. Líbila se mi jistá komiksovost textu, který nezapře inspiraci slavnými road-movie. Ale asi nejvíce mě fascinuje ten propastný rozdíl mezi románem a filmem Davida Lynche, ten je naopak velmi temný a agresivní.

Byl tedy pro tebe inspirací i film Davida Lynche?

Lynch nám ukázal, že intermůže být někdy stejně výchozí materiál. My jsme si příběh jinou optikou, která Giffordův styl. Ale sám nevěsugestivní jazyk nezanechá Kromě Zběsilosti v srdci tě mimo jiné, ještě dvě původzace, které budeš režirovat. hry tě v poslední době Výběr titulů pravděpodobně touhu točit filmy, a toto je

světu alespoň trochu přiblížit. Divadelní hry často předem počítají s omezenými možnostmi divadelního vyjádření, klade se důraz na jednotu místa, času. Pracujete-li s filmovým scénářem, většinu scén nejste schopni technicky realizovat, a uměle se tak vystavujete situaci, kdy musíte použít divadelní jazyk.

Proč sis vybral do ústřední dvojice Petru Bučkovou a Pavla Gajdoše?

Byla to ideální volba. Oba jsou zdravě zběsilí, kromě toho mají na jevišti přirozené charisma a jdou bezhlavě do každého experimentu. Bez nich bych si zkoušení Zběsilosti nedokázal vůbec představit.

pretace uměleckého díla hodnotná jako samotný ale dali za úkol nahlížet na více zohlední nezatěžkaný řím tomu, že v nás Lynchův nějaké stopy.

v letošní sezóně čekají, ní české filmové dramati- Proč? Klasické divadelní neoslovují?

odráží moji podvědomou cestu, jak se k filmovému

Ivo Kunetek
Ivo US Cars
www.ivouscars.cz

děkuji Pavle Bergmannové a Pavlu Pečovi za překlady článků o Barrym Giffordovi / speciální poděkování pak patří firmě „Ivo US Cars“ a jejímu majiteli Ivovi Kunetekovi za to, že nám k focení propagačních materiálů zapůjčil svůj luxusní americký automobil (i. s.)

inspice **Jarmila Paulerová** / nápověda **Jiřina Čížková** / rekvizity **Tereza Dubová** / garderoba **Markéta Martinková** / vlásenky **Dana Zajíčková** / světla **Jiří Kos** / zvuk **Michael Císovský** / projekce **Ondřej Coufal** / šéf výroby **Bedřich Losovský** / jevištní mistr **Pavel Johančík** / propagační výtvarník **Lukáš Král** / technika **Michal Weber, Filip Kapusta, Martin Kmec, Jiří Zahata**

program vydala divadelní společnost Petra Bezruče, s.r.o., ke druhé premiéře sezóny 2006–2007 / autorská práva

k představení zastupuje agentura AURA-PONT, s. r. o., Radlická 99, 150 00 Praha 5 / textová část programu **Ilona Smejkalová** /

jazyková korektura **Jaroslav Smejkal** / grafický návrh plakátu a programu **Kateřina Wewiorová** / fotografie **Petr Hruběš** /

vytiskl proprint, s.r.o., český Těšín / inscenace vznikla za podpory ministerstva kultury ČR

divadlo Petra Bezruče provozuje divadelní společnost Petra Bezruče / ředitel **Jiří Krejčí** / umělecký šéf **Jan Mikulášek** / manažer

Tomáš Suchánek / dramaturg **Ilona Smejkalová** / divadlo je provozováno za finanční podpory statutárního města Ostrava

